

OPNIEUW KRAANVOGELKROOST IN HET DWINGELDERVELD

In 2013 brachten vijf broedparen in het Fochteloërveen en Dwingelderveld vier jongen groot. In het Dwingelderveld ging dat echter niet zonder slag of stoot; het paar kreeg te maken met predatie, verlies van een jong, blikseminslag, brand en onrust in het terrein. Daardoor verwisselde het in de loop van het jaar van zowel broed- als foerageergebied en dan blijken de uitwijkmogelijkheden van een robuust natuur-gebied als het Dwingelderveld goed van pas te komen.

Eerste broedpoging

Eind februari was het Kraanvogelpaar weer present in het gebied, eerst nog met het jong van vorig jaar, maar op 28-02 werd het paar alleen foeragerend aangetroffen op een maïsakker bij Ansen. Het inmiddels bekende dagritme, slapen in het Dwingelderveld/foerageren in het cultuurgebied ten westen ervan, werd weer opgepakt. Na waargenomen baltsactiviteiten medio maart werd er op 26-03 gebroed op een gloednieuwe locatie in het westelijk deel van de heide. Dat verliep in eerste instantie



Restant van eerste broedsel met vossendrol
(foto Ronald Popken).

voorspoedig, maar op 08-04 werd het paar in de namiddag samen rondvliegend gezien (hoewel het ♀ 's morgens nog alleen kwam binnenvliegen vanuit het foerageergebied). Op die dag werd het legsel na exact 14 dagen broeden opnieuw verlaten. Op 09-04 werd de broedplaats bezocht; het nest bleek 7 m. uit de oever van het ven te liggen in kniediep water. Het was 100 cm in doorsnee en volledig opgebouwd uit snavelzegge en wat veenmos. Op het nest werden eiresten aangetroffen en enkele vossenkeutels; ook veel vossenkeutels in de naaste omgeving. De conclusie lag dus voor de hand: vossenpredatie.

Tweede broedpoging

Daar werd verwacht dat het paar nog een tweede poging zou wagen op de locatie waar vorig jaar succesvol werd gebroed, kreeg dit gebied

extra aandacht. Al snel werd er ter plaatse gedanst. En op 24-04 werd het ♂ alleen foeragerend gezien in het ven; het paar zat dus weer op eieren op exact dezelfde plaats als in 2012 en circa 2,5 km verwijderd van de eerste broedplaats. De daarop volgende weken verliepen vrijwel probleemloos; alleen werden eind april vier vreemde Kraanvogels uit het broedgebied

verjaagd en zorgde een solitair ex. (vermoedelijk het jong van vorig jaar) soms voor wat verwarring bij de waarnemers. Op 24-05 kon de vlag uit; bij de ouders liepen 2 jongen in de oever van het ven waar ze in de week daarop ook regelmatig werden waargenomen.

Daarna werd de actieradius van het gezin snel groter en begin juni werd het viertal ruim 2 km verderop aangetroffen in het weiland bij de Davidshoeve. De verlaten broedplaats kon dus worden bezocht. Het nest bleek uit pitrus en veenmos te bestaan, lag 5 m. uit de rand van het ven in eveneens kniediep water. Ook werden 2 slaapnesten aangetroffen, beide 50 cm in doorsnee, en eveneens voornamelijk bestaand uit pitrus en veenmos. Tussen 08-06 en 19-06 besloeg het activiteitsgebied van de vogels circa 150 ha waar ze constant aanwezig waren en waar veelal werd gefoerageerd in de natte(re) terreindelen.

Op 19-06 veranderde het overzichtelijke gezinsleven toen een kleine maar venijnige onweersbui een boerderij aan de rand van het Dwingelderveld in de as legde en de bliksem ook enkele malen insloeg in het heidegebied. Hierdoor ontstond een veenbrand in het foerageergebied van de Kraanvogels met als gevolg veel verstoring door bluswerkzaamheden. Toen de rust in het gebied was weergekeerd bleek de familie 's avonds gelukkig nog aanwezig. Daarna echter waren de vogels gevlogen en werden ze pas op 27-06 met veel moeite teruggevonden in de omgeving van de oostelijke broedlocatie. Toen ook bleek er nog maar één jong te zijn. De onrust in het terrein had het paar blijkbaar toch doen "besluiten" weer te verkassen met de daaraan verbonden consequenties.



Het paar dansend op de oostelijke broedplaats
(foto Albert Henckel)

Het jong groeit op

Tot zeker 11-07 werd in dit gebied gefoerageerd, waar ze eveneens het meest in de natte(re) terreindelen werden gezien. Daarna viel opnieuw dagenlang geen spoor van de vogels te bekennen, tot ze opnieuw opdoken in het heidegebied ten westen van het fietspad. Daar konden ze bijna dagelijks worden waargenomen en waarbij op 29-07 het jong vliegend werd gezien. Het was inmiddels dus goeddeels veilig voor grondpredatoren. Ondanks de toegenomen mobiliteit bleven ze de daarop volgende weken echter constant in het heidegebied. Pas op 20-08 werden ze op een graanakker bij Ansen aangetroffen, waar blijkens een steekproef (op 4 m² >60 graankorrels) genoeg viel te halen. In de weken daarop gebeurde dat vaker, doch in de loop van de middag waren ze veelal weer terug in het Dwingelderveld, vaak op het weiland bij de Davidshoeve. Daar kwamen ze op 16-08/23-08 in de namiddag/avond tot op ca. 150 m van het huis foerageren. Ook werd in dit gebied regelmatig tot maximaal 45 minuten gerust. Wel lieten ze zich op een vijftal data na enige tijd door ingerasterd opdringerig jongvee verdrijven. Na eerst nog een uitstapje te hebben gemaakt naar het Fochteloërveen, verliet het drietal op 13-09 het broedgebied voorgoed en doken ze opnieuw op bij de verzamelplaats in het Fochteloërveen. Ze hadden ons bijna zeven maanden flink bezig gehouden.

Wat brengt de toekomst?

“Kraanvogels slaan hun vleugels uit” kopte het Dagblad van het Noorden op 28-06-2013; “stapje voor stapje breidt de populatie Kraanvogels zich uit in het Fochteloërveen en het Dwingelderveld”. Inmiddels bivakkeren er enkele tientallen Kraanvogels in Drenthe en is er veel bekend over gedrag, terreingebruik, uitwisseling tussen gebieden etc. Ontbrekende puzzelstukjes zijn echter waar ze zich verzamelen voor de wegtrek, de trekroute en het overwinteringsgebied. Daarom wordt overwogen in de toekomst enkele (jonge) vogels van een zender te voorzien; vooruitlopend daarop zal, in samenwerking met Vogelbescherming Nederland, eerst een literatuurstudie worden uitgevoerd.



*Het Dwingelderveld-gezin bij het Fochteloërveen
(foto Herman Feenstra).*

De belangrijkste data op een rijtje

- 20-02: het paar arriveert in het broedgebied
- 20-03: baltsgedrag in het cultuurgebied bij Ansen
- 26-03: het paar heeft een legsel in het westelijk heidegebied
- 08-04: het legsel is gepredeerd door een Vos
- 16-04: het paar heeft de broedplaats in het oostelijk heidegebied bezet
- 24-04: het paar heeft een vervolglegsel
- 28-04: het paar jaagt 4 vreemde Kraanvogels uit het broedgebied
- 24-05: het paar heeft twee jongen van enkele dagen oud
- 07-06: het gezin is verkast naar het westelijk heidegebied
- 19-06: veenbrand met gevolg veel verstoring in het westelijk heidegebied
- 25-06: het gezin is weer terug in het oostelijk heidegebied
- 27-06: er blijkt nog één jong bij het paar te lopen
- 16-07: het gezin duikt weer op in het westelijk heidegebied
- 29-07: het jong kan vliegen
- 20-08: het gezin foerageert voor het eerst buiten het Dwingelderveld
- 02-09: het gezin wordt in het Fochteloërveen gezien
- 09-09: het gezin verjaagt 2 vreemde Kraanvogels uit hun foerageergebied in het Dwingelderveld
- 13-09: de vogels duiken weer op in het Fochteloërveen

Ook is men benieuwd naar de herkomst van de Nederlandse broedvogels; zijn ze afkomstig uit het dichtstbij gelegen broedgebied de Diepholzer Moorniederung of komen ze toch uit verder weg gelegen regionen? Daar DNA-onderzoek hierover uitsluitsel kan geven zijn inmiddels eischaalrestanten/veren naar een Duits onderzoeksinstituut gezonden.

Dit alles om nog meer inzicht te krijgen in het leven van deze boeiende en indrukwekkende vogels.